

גליה נורת לעירון בפרשות השבוע
ערוכים בידי נחמה ליברוביץ
שנה שביעית

וירא (תשי"ח)

טרק כ"ב

למהות הנסיון ולפירוט "והאלוקים נסה" עיין גליון וירא תס"ז, כולו
מוקדש רק לענין זה!

- א. רמב"ן ד"ה קח נא את בניך.
1. מה הר הקטיים בפסוק שעומד עליהם הרמב"ן?
2. הבא עוד פרטים מתוך פרקנו הבאים להורות על גדל הנסיון ואשר תפקידם -
כדברי הרמב"ן -- "להגדיל המצוה!"

ב. מדרש תנחומה (מקצת תוספות מתוך ילקוט שמעוני ק"א):
(ג) "ויקח דילך" - קדמו השטן בדרך ונדמה לו בדמות זקן. אמר לו: "לאן אתה הולך?" אמר לו: "להתפלל". א"ל: "ומי טהולך להתפלל למה אש ומאכלת בידו ועצים על כתפו?" א"ל: "שמא נטחה יום או יומים ונשחט ונאפה ונאכל?" א"ל: "זקן! לא שם הייתי כשאמר לך הקבה"ו "קח את בניך...". וזקן כמוך ילך ויאבד בן שניתן לו למאה שנה?" (נוסח הילקוט): "סבא הובדת לבך! בן שניתן לך למאה שנה - אתה הולך לשחטו? א"ל: "על מנת כן". "ואם מנסה לך יותר מכן, תוכל לעמוד?" א"ל: "ויותר". א"ל: "למחר יאמר לך: שופך דם אתה, ששפכת דמו!" א"ל: "על מנת כן". -- כיון שראה שלא קבלו ממנו, הלך ונעשה לפניו גהר גדול. מיד ירד אברהם לתוך המים והגיעו עד ברכיו. אמר לנעריו: "בואו אחרי". ירדו אחיו. כיון שהגיעו עד חצי הנהר, הגיעו המים עד צוארו. באותה שעה תלה אברהם עיניו לשמים. אמר לפניו: "רבונו של עולם, בחרתני ונבליתי לי ואמרת לי: "אני יחיד ואתה יחיד, על ידך יודע שמי בעולמי, והעלה יצחק בנך לפני לעולה" ולא עכבתי והריני עוסק בצוויך - ועכסיו באו מים עד נפש. אם אני או יצחק בני טובע - מי יקיים מאמרך? על מי יתיחד סמך?" א"ל הקב"ה: "חייך טעל ידך יתיחד שמי בעולמי!" מיד גער הקב"ה במעין ויבש הנהר ועמדו כיבטה. הסבר, מה מסומל בטסן ובדבריו ומה מסומל בנהר?

ג. ויחבש את חמורו.
פרקי ד"ר אליעזר ל"א: "ויחבש את חמורו" - הוא החמור שרכב עליו משה בבואו למצרים סני' (שם ד"ר כ"י) "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור" - והוא החמור טעתיד מטיח בן דוד לרכוב עליו סני' (זכריה ט"ו) "הנה מלכך יבוא לך צדיק ונוטע הוא עני. רוכב על חמור".

מדרש זה מבואר בדברי יצחק: והנה באמת פסוסן של דברים אלה יוכיח על חוכיותן, כי כבישת היצר הוא באמת זבישת החמור... כי בהיות הסוס בלתי נמשך אחר רצון הרוכב, לאמר אז, שנהפכה המרכבה להיות הרוכב למשה והסוס למעלה - כן בני אדם טירוממו חלקי נפשם העבדים ויעבידו החפשי מהם... והנה לזה כשכבש אברהם אבינו רצונו ושעבד תסוקותיו, כדי לטמע מצוות בוראו - הוא יקרא באמת חובש חמורו ורוכב עליו. ועל זה האופן היה הוא עצמו חמורו של משה כשראה להביא אשתו ובניו אל מקום הגלות במצות קונו והוא עצמו מבוקס עם לידרג... והוא עצמו חמורו של מטיח כסילבט רוח ענוה וספלות להוטיע כל ענוי ארץ. ואוי להם לסכלים המלגלגים על דבר רבותינו הנאהבים והנעמיים.

ואלה דברי אברבנאל: ולפי שהיה אברהם כובש יצרו ומבטל טבע החומר ראו חז"ל על דרך המליצה לדרש שחבש והכניע את החומר - היצר, כי בזה יוכל ללכת אל המקום אשר אמר לו האלוקים.

- ד. סאלות ודיוקים ברט"י:
1) א ד"ה הנני
הטוה דבריו כאן לדבריו בדי' ל"ז י"ג ד"ה הנני. התחיל להסביר למה טנה טם בדבריו ולמה לא פרט גם כאן שהוא "לטון זריזות?"
מה קטה לו?
הטוה דבריו מ"ו כט" ד"ה ויאסר ודברי ראב"ע טס! הסבר מפני מה אי אפשר לפרט את מקומו בטיסת ראב"ע טם?
הטוה דברי רט"י טמות ד" כ" ד"ה על החמור מדוע אין רט"י מביא מדרש חז"ל זה גם למקומו? (לזכנת דרכו בהבאת מדרשים מסוג זה עיין: בר"י י"ד י"ג ד"ה הפליט; יח"ז ד"ה אל הנער; מ"ב כ"ג ד"ה המליץ)
- 2) ב " ויחבש
- 3) ג את חמורו